

Bazovica, ti predragi si naš dom,
roke slovenske zveste so te dale,
drag spomin na tebe nosil bom,
ponos kvarnerske lepe si obale.
Slavko Arbiter, »Bazovica«

KAŽI POT

mesečnik slovenske skupnosti na Reki in v PGŽ

ISSN1845-5034

maj 2010

letnik VI

Kažipot

Mesečnik slovenske skupnosti na Reki in PGŽ

Urednica: Marjana Mirković
marjana.mirkovic@ri.t-com.hr
tel.: 091 593 6086

Priprava, prevodi in oprema besedil
Marjana Mirković v okviru projekta SI-T

Lektorica Darka Tepina Podgoršek

Izdajateljci:

Slovenski dom KPD Bazovica, Podpinjol 43, Reka
bazovica@bazovica.hr, za: Milan Grlica

Svet slovenske narodne manjšine Mesta Reka

Podpinjol 43, Reka

sreda: 10.00-12.00, vslonmg.ri@gmail.com

za: Dušana Gržeta

Svet slovenske narodne manjšine PGŽ, Podpinjol 43, Reka

sreda: 10.00-12.00, vijece-slo.pgz@ri.t-com.hr,

za: Marjana Mirković

ISSN 1845-5034

Oblikovanje, prelom in tehnično urejanje: Krispin Stock

Tisk: Tiskara Sušak

Mesečnik finančno podpirajo:

Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu

Primorsko-goranska županija

Mesto Reka

Svet za narodne manjšine RH

Naklada je 600 izvodov

Na naslovnici: So Ei, **Veter**. Navdih za ikebano so krokiji
Viktorja Snoja, ustvarila jo je mojstrica So Ei (Cvet v rosi)
Ksenija Grabusin, fotografijo je posnel Luciano Bibulić.

Karikatura:

Bojan Grlica

Slovenski dom KPD Bazovica

tel.: 215 406, 324 321, faks: 334 977

tajništvo, knjižnica in klubski prostori

torek in četrtek: 10.00-12.00, 18.00-20.00

MePZ - vaje, ponedeljek: 18.00-20.00

Dramska skupina: po dogovoru

Folklorna skupina: sreda, 19.30-21.00

Plesna skupina: torek, 19.30-21.00, četrtek, 20.00-21.30

Dop. pouk slovenščine:

ponedeljek in torek, 18.00 -21.00

Planinska skupina: torek, 20.00-22.00

Fotografska skupina: po dogovoru

Mladinska skupina: druga in četrta sobota, 16.00

www.bazovica.hr/mladinci

Kažipot maj 2010, št. 61, letnik VI

o	obvestilo.....	3
d	dogodki.....	4
p	pismo.....	3
n	napovednik.....	20
n	nespregledano.....	22
a	aktualno.....	23

EGON in MEETKA: "POČITNIŠKA"

V Sloveniji 6. junija referendum o arbitražnem sporazumu o meji s Hrvaško

V Sloveniji je za 6. junij napovedan referendum o arbitražnem sporazumu o meji s Hrvaško. Odločitev o arbitraži, ki naj bi končala 19 let trajajoči spor med državama, bo v rokah ljudstva in pričakovati je populistično kampanjo, v kateri za dejstva in racionalno razmišljanje ne bo kaj dosti prostora. Po mnenju vladajoče koalicije je referendum treba podpreti in sporazum potrditi, opozicija z vodjem Slovenske demokratske stranke (SDS) Janezom Janšo na čelu pa meni, da ga je treba zavrniti.

Na referendumu bodo lahko sodelovali tudi državljani Slovenije s prebivališčem v tujini. Po podatkih zadnjih volitev je največ takšnih volivcev, več kot devet tisoč, registriranih na Hrvaškem. Ti bodo tokrat vsaj dobobra seznanjeni s temo referenduma.

Informacije za udeležbo na referendumu in glasovanju po pošti: sreda (10.00-12.00), gsm: 091 593 6086.
Marjana Mirković

PISMO

Koordinacija slovenskih manjšinskih svetov in predstavnikov tudi v sedanjem mandatu (2007-2011)?

Predsednica SKD Istra iz Pulja in članica obeh svetov slovenske narodne manjšine, Mesta Pulj in Istrske županije, Klaudija Velimirovič, nam je po elektronski pošti poslala naslednje pismo, ki ga objavljamo v celoti.

Glede na pred časom objavljen poziv v Kažipotu, da bi bilo v okviru slovenske narodne manjšine na Hrvaškem res treba tudi v sedanjem mandatu znova vzpostaviti koordinacijo svetov in predstavnikov - na katerega sta se, kot je znano, sveta slovenske narodne manjši-

ne Istrske županije in Mesta Pulj takoj oglasila s soglasjem -, nas zanima, ali ste poleg našega prejeli tudi odgovore drugih svetov ali predstavnikov?

Vsekakor predlagamo, da se v Kažipotu omenjeni poziv znova objavi, saj sedanjim svetom mandat poteče že naslednje leto.

Lepo pozdravljeni,

Klaudija Velimirovič

V prepričanju, da bi se veljalo tudi v sedanjem mandatu dogovoriti za koordinacijo, v nadaljevanju znova objavljamo omenjeni poziv, na katerega se - z izjemo sveta slovenske narodne manjšine Mesta Reka in rečenih svetov iz Pulja in IŽ - drugi sveti in predstavniki niso odzvali.

Oblikovanje vnovične koordinacije bi tokrat moral spremljati tudi dogovor o prednostnih nalogah v skupnem okviru tako svetov kot društev (pri vodilnih članih gre v večini društev in svetov za iste osebe). Predvsem to velja za jezik in njegovo uveljavitev, razmisliti pa bi veljalo tudi o skupnem pristopu pri reševanju nekaterih vprašanj, kot npr. glede prostorske stiske nekaterih društev in svetov, ter skupno premisliti, kateri programi so najnujnejši v prihodnjem vsaj triletnem, če že ne daljšem obdobju. Prav tako bi morali premisliti tudi, kako zagotoviti stalno zaposlene osebe, vsaj v večjih društvih.

Marjana Mirković

Poziv svetom in predstavnikom slovenske narodne manjšine v RH (Kažipot, januar 2009)

Svete in predstavnike slovenske narodne manjšine v RH vabimo k dogovoru o programu in oblikovanju koordinacije vseh devetih svetov na županijski in mestni ravni (Istrska, Primorsko-goranska, Varaždinska in Splitsko-dalmatinska županija in Mesto Zagreb ter mesta Pulj, Umag, Reka in Split) in enajstih predstavnikov na županijski, mestni in občinski ravni (Karlovska, Zadrska, Osiješko-baranjska in Dubrovniško-neretvanska županija, mesta Samobor, Karlovec, Varaždin, Osijek, Zadar in Poreč ter občina Cestica).

S skupno premišljenim nastopom bi morda lah-

ko dosegli uresničitev nekaterih pravic, ki so za zdaj le na papirju (slovenski vrtec, slovenski jezik v javnih šolah, informiranje), temu pa bi lahko sledilo tudi formalno oblikovanje koordinacije. Izmenjava informacij lahko poteka po elektronski pošti (seznanitev s problematiko in primeri dobre prakse, pobude za dejavnost kulturno-izobraževalne narave, informiranje/mediji, priprave na volitve leta 2011 in opredelitev morebitnih skupnih ciljev).

K sodelovanju in predstavitvi problematike slovenske narodne manjšine na Hrvaškem va bimo tudi vse druge zainteresirane. Pišite nam na naslov: **Svet slovenske narodne manjšine Primorsko-goranske županije**, Podpinjol 43, 51000 Rijeka, po elektronski pošti: **vijece-slo.pgz@ri.t-com.hr** ali sporočite na telefonsko številko 051 324 321 (sreda 10.00- 12.00), gsm: **091 593 6086**.

Marjana Mirković

kot sta pojasnili njeni predstavnici, bi bilo namreč za nadaljevanje njihove oddaje z naslovom Z druge plati (*Iz drugog kuta*) treba zagotoviti dodatno finančno podporo, ki bi bila v breme manjšinskih organizacij. Kot je bilo slišati, pa so se nekatere manjšine za to že odločile in bodo del svojega denarja namenile za navzočnost na RiTV (gre za prispevek v znesku dobrih 6000 kn na leto), druge pa za takšno plačevanje nimajo namenskih sredstev ali pa se s tem preprosto ne strinjajo, in med njimi je bila omenjena tudi slovenska (velja dodati, da je slovenski županijski svet v tej zvezi večkrat jasno in glasno poudaril, da ni opravičila niti nobenega razloga, da se s proračunskim denarjem sofinancira program komercialne televizije, op. ur.). Živahna razprava je med drugim poudarila tudi mnenje nekaterih manjšinskih predstavnikov, da je vsekakor »treba« zagotoviti navzočnost manjšin v TV-programih kot najboljši način promocije« (!).

DOGODKI MAREC

22. marec

Skupnost Albancev, Reka
Koordinacija svetov Reke in PGŽ

Skupne seje koordinacije svetov na mestni in županijski ravni, ki je znova potekala v prostori albanse skupnosti, se je udeležil tudi podpredsednik Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Reka in član slovenskega županijskega sveta Boris Rejec.

Kot nam je sporočil, so bili navzoči predstavniki sedmih svetov PGŽ in petih z mestne ravni, glede na temo - sodelovanje in odnosi z mediji - pa še novinarki lokalne komercialne televizije RiTV. Uvodoma je o rečenem spregovoril predsednik županijske koordinacije Šehrizad Begić, z njegovim mnenjem o pomanjkljivem sodelovanju je soglašal tudi predsednik mestne koordinacije Mensur Ferhatović in vsi preostali navzoči. Kot pravi, je bila pohvale deležna le pobuda lokalne hiše RiTV, ki je v zadnjem času za dejavnost manjšin pokazala veliko več zanimanja. A če sklepamo po njenih predlogih o sofinanciranju manjšinskega programa, so razlogi jasni in zgolj poskus, da bi komercialni televiziji zagotovili del proračunskih sredstev:

Kot je znano, je druga reška lokalna TV postaja, Kanal RI, že več let prejemnik proračunskih sredstev za program, namenjen narodnim manjšinam. Boris Rejec je na seji med drugim predlagal možnost, da se ta finančna podpora prerazporedi drugi, komercialni TV-postaji RiTV. Kot dodaja ob koncu svojega poročila, so na seji sprejeli več sklepov, med drugim, da se pošlje dopis medijem (HRT - TV studio in Radio Reka, Novi list, Kanal Ri), naj se izrečejo o svojem sodelovanju z obema koordinacijama svetov o programu in načinu spremljanja dogajanj v manjšinskih organizacijah. Pozvali naj bi tudi svete in društva narodnih manjšin, naj opredelijo svoj pogled na sodelovanje z mediji, lokalne in regionalne oblasti pa zaprosili za zagotovitev dodatnih finančnih sredstev v ta namen. Boris Rejec, Marjana Mirković

25. marec

Urad predsednika RH, Zagreb
Predsednik RH dr. Ivo Josipović sprejel
delegacijo Sveta za narodne manjšine RH

Predsednik RH dr. Ivo Josipović je sprejel delegacijo Sveta za narodne manjšine RH, v kateri so bili predsednik sveta dr. Aleksandar Tolnauer ter člana, saborski poslanec Ratko Gajica in vodilni predstavnik slovenske narodne manjšine na Hrvaškem Darko Šonc. Kot nam je povedal, so predsednika seznanili z delom tega

ključnega telesa za manjšinsko politiko na Hrvaškem in se pogovarjali o položaju ter urešničenju pravic narodnih manjšin ter pristojnem ustavnem zakonu.

Marjana Mirković

26. marec
Slovenski dom KPD Bazovica, Reka
Pozdrav pomladi

V Slovenskem domu KPD Bazovica smo ob koncu marca organizirali glasbeno-scenski večer, posvečen bližanju tako zaželeni spomladi.

Predstavile so se vse skupine društva ter gostje: umetnik Viktor Snoj in člani KUD-a Reškega tamburaškega orkestra pod vodstvom dirigenta Milana Alavanje. Prireditev je v polni dvorani veselo začel tamburaški orkester s skladbo *Majka Maru*, zatem je pa navzoče pozdravil Vitomir Vitaz ter predstavil program večera. V nadaljevanju je spet zaigral tamburaški orkester, zatem je nastopila folklorna skupina, ki je zaplesala z venčkom slovenskih plesov, pozneje pa še z istrskimi, v koreografiji Alenke Juretič in Martine Mičević ter ob spremljavi harmonikarja Ivana Simića. Program sta s svojim nastopom popestrila tudi umetnik Viktor Snoj in naš dramski ustvarjalec Alojz Usenik, ki sta prebrala nekoliko novih Snojevih krokijev. Vzdušje je oplemenitila mlada profesorica glasbe Eleonora Bruk, ki ju je spremljala na violi. V nadaljevanju so spet zaigrali tamburaši, tokrat ob spremljavi mlade violinistke profesorice Vedrane Veljačić, zatem z uspešno točko naša plesna skupina ter nato naš MePZ pod vodstvom Franja Bravdice. In skoraj pred samim koncem se je Vitomir Vitaz z navdahnjenimi besedami zahvalil našemu dolgoletnemu članu Slavku Arbitru za njegovo dosedanje delo in prizadevanje v Slovenskem domu ter mu v znamenje hvaležnosti podaril poezijo velikana slovenske poezije Franceta Prešerna. Zaradi zdravstvenih razlogov Slavko Arbitr namreč ne bo mogel več tako pogosto prihajati in delovati v društvu, kot je doslej.

Na oder je prišel tudi novi predsednik Slovenskega doma KPD Bazovica Milan Grlica in Vitomirju Vitazu podaril simbolično darilo, se iskreno zahvalil za dva uspešna mandata ter mu zaželel tudi tako uspešno nadaljevanje kulturnega delovanja.

Na samem koncu sta v veliko zadovoljstvo občinstva naš MePZ in tamburaški orkester skupaj zapela in zaigrala dalmatinsko *Sjećanje na Vela Luku*. Sledil je velik aplavz in prijetno druženje še pozno v noč.

Zdenka Jelovčan

Nastop je fotografirala Lea Stilin.

Poezija Viktorja Snoja pa je navdihnila ustvarjalno mojstrico ikebane Ksenijo Grabusin, ki je obiskala prirediteljev in ob tej priložnosti na motiv enega izmed njegovih krokijev predstavila svojo novo mojstrovino z naslovom *Veter*. Posebej za Kažipot jo je fotografiral reški umetniški fotograf Luciano Bibulić, ki se mu iskreno zahvaljujemo, objavljamo pa jo na tokratni naslovnici.

Ksenija Grabusin z omenjenim fotografom med drugim pripravlja tudi vrsto ikeban, ustvarjenih v skladu z letnimi časi, kot to narekuje japonska tradicija. Ohranjene so na fotografijah in bodo na ogled na razstavi ob koncu leta. Za objavo v Kažipotu je prijazno odstopila naslednjo.

Marjana Mirković

Ikebano Ksenije Grabusin je fotografiral Luciano Bibulić.

Viktor Snoj pa nam je posebej za objavo v Kažipotu poslal naslednja krokija.

ustvarjalna samota
zaraščen gozd
objema jaso
samotno kočo
skromnega izgleda

mali vetrič
se prikrade v izbo
nenadni šum
zgane mladega poeta

sedaj dobi idejo
kako dokončati
svojo pesem
v zaključnem verz

razodetje
ropot in nemir
osamlja ljudi
ne vedo
kje so

le nekim pride
prava misel
kako doseči
uspešnost
svojege obstoja

legenda jim reče
vstopite v čoln
mirnega jezera
na njem se sliši
pravo razodetje

30. marec

Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, Ljubljana
Ustanovljena delovna skupina za gospodarsko sodelovanje z zamejstvom

Razlog za ustanovitev delovne skupine za pravo strategije o sodelovanju med Slovenijo in zamejstvom na področju gospodarstva so, kot je med drugim zapisano na spletni strani Urada, čedalje večje potrebe po opredelitvi dejavnosti, usmerjene v skupni cilj - povezovanje različnih dejavnikov, od državnih institucij do manjšinskih gospodarskih organizacij.

Na seji je bilo ustanovljeno tudi ožje omizje, v katerem za zdaj sodelujejo po en predstavnik gospodarskih organizacij iz vsake sosednje države, pozneje pa bodo v širšo razpravo povabljeni tudi drugi dejavniki iz zamejstva in Slovenije. V ožjem omizju so predstavniki Ministrstva za zunanje zadeve, Službe Vlade za razvoj in evropske zadeve, Službe Vlade za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, Ministrstva za gospodarstvo, Obrtno-podjetniške zbornice in Gospodarske zbornice Slovenije.

Omizju predseduje dr. Breda Mulec iz Urada

Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, hrvaški del zamejstva pa v njem zastopa Petra Aničić z Reke, diplomirana ekonomistka in dolgoletna aktivna članica Slovenskega doma KPD Bazovica, ki v pisarni Evrourada trenutno nadomešča Marijano Košuta - Banković. Njo namreč to pomlad čaka najpomembnejši projekt v življenju, materinstvo.

Marjana Mirković

30. marec
Mestna hiša, Reka
Občni zbor PD *Kamenjak*

V sejni sobi Mesta Reka so planinci Planinskega društva *Kamenjak* imeli volilni občni zbor, na katerem so izvolili novega/starega predsednika društva Igorja Korlevića. Kot gosti so občni zbor spremljali predsedniki planinskih društev HPT Učka z Reke, *Obzova* z otoka Krka, *Strilež* iz Crikvenice in vodja planinske skupine KPD Bazovica z Reke.

PD *Kamenjak* je bilo ustanovljeno pred 49 leti in je vrsto let največje planinsko društvo na Reki. Po domovinski vojni se je z ustanavljanjem številnih manjših društev na Reki in v okolici število članov žal zelo zmanjšalo. Vseeno je dejavnost društva ostala na visoki ravni, vsako leto izpeljejo šolo za planince (tudi na tem občnem zboru so bila tečajnikom zadnje planinske šole podeljena spričevala), lastnijo in oskrbujejo planinski dom v Frbežarjih v Gorskem kotarju, vzdržujejo več planinskih

Stari/novi predsednik Igor Korlević.

Foto: Darko Mohar

poti in vsak vikend organizirajo kakšen izlet v hribe. Spoznanje, da edino združeno delo planincev mesta Reke in Primorsko-goranske županije lahko nekaj pomeni v okviru hrvaškega planinstva je pripeljalo do boljše povezave med posameznimi društvi. Pri tem povezovanju bo močan *Kamenjak* vsekakor veliko pomenil za vsa ostala planinska društva.

Darko Mohar

31. marec
Gliptoteka HAZU, Zagreb
Kogoj-Fabijanić, v iskanju estetske utopije
Razstava

V zagrebški Gliptoteki Hrvaške akademije znanosti in umetnosti (HAZU) so odprli skupno razstavo slovenskega oblikovalca Oskarja Kogojja in hrvaškega arhitekta Nenada Fabijanića z naslovom *Kogoj-Fabijanić, v iskanju estetske utopije*. Predstavljenih je bilo več kot dvesto vrhunskih umetnin v lesu, kamnu in bronu, vrsta Kogojevih unikatov, Fabijanićeve vzorčni oblikovalski predmeti in pet maket njegovih izbranih kamnitih klopi.

Slovesnega odprtja se je udeležila množica več kot petstotih obiskovalcev, med njimi najvidnejši predstavniki političnega, umetniškega in kulturnega vrha ter predstavniki diplomatskega zbora. Slavnostna govornika sta bila predsednika obeh vlad, Borut Pahor in Jadranka Kosor, ki sta dogodek izrabila tudi za neformalno srečanje.

Razstava je bila pripravljena na pobudo Urada Vlade RS za komuniciranje ob sodelovanju slovenskega veleposlaništva, Gliptoteke HAZU in hrvaškega Ministrstva za kulturo.

Marjana Mirković

Oskar Kogoj, Borut Pahor, Jadranka Kosor in Nenad Fabijanić. Foto: www.zagreb.veleposlanistvo.si

31. marec

Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, Ljubljana
Komisija RTV Slovenija za programske vsebine, namenjene Slovincem v sosednjih državah

Minister za Slovence v zamejstvu in po svetu dr. Boštjan Žekš in državni sekretar dr. Boris Jesih sta se srečala s člani Komisije RTV Slovenija za programske vsebine, namenjene Slovincem v sosednjih državah.

Poudarjeni sta bili dve področji, vidljivost programov RTV Slovenija v zamejstvu in vsebina teh programov. Glede vidljivosti se težave razlikujejo glede na državo, v Avstriji je npr. veliko večja satelitska oz. kabelska pokritost kot na Hrvaškem, najmanjša pa je v Italiji, ki je na medijskem področju obvezana narodnim manjšinam omogočiti spremljanje signala iz države matične kulture. Kot večkrat doslej je urednica Kažipota, kot članica komisije iz Hrvaške, znova poudarila, da spremljanje slovenskih programov RTV v obmejnih županijah v glavnem (še) ni mogoče. Predstavljene so bile tehnične podrobnosti glede pretvorbe signala in možnosti spremljanja programov RTV Slovenija po prehodu na digitalno oddajanje ob koncu leta, na kar smo v Kažipotu že opozorili (nakup ustreznih dekoderjev z oznako MPEG-4).

Glede vsebine pa je bila predlagana vključitev lokalnih zamejskih novinarjev, poleg stalnih dopisnikov RTV, kar bi tudi v praksi pomenilo integracijo zamejskih in nacionalnih uredništev. Izraženo je bilo mnenje, da bi morali biti regionalni sedeži uredništev del nacionalnega informativnega poročanja.

Znova je bilo tudi slišati, da je prikazovanje zamejstva v slovenskih medijih preveč negativno in senzacionalistično. Podprli so sodelovanje regionalnih uredništev in načrtovano brezplačno izobraževanje novinarskih kadrov. Minister dr. Boštjan Žekš pa je sestanek končal z več sklepi, med drugim, da se mora izboljšati predstavitev zamejstva v medijih, kar je naloga novinarjev in RTV, podan pa je bil tudi predlog o obogatitvi poročanja z vključitvijo novinarjev iz zamejskih uredništev.

Marjana Mirković

Dr. Boris Jesih, dr. Boštjan Žekš in dr. Breda Mulec.
Foto: Marjana Mirković

DOGODKI APRIL

Velikonočni prazniki na OŠ Pečine

Učenci izbirnega pouka slovenščine na OŠ Pečine so pod vodstvom učiteljice Vide Srdoč uživali pri izdelovanju pirhrov. Ob tej priložnosti so se seznanili tudi s slovenskimi običaji, nam pa poslali pozdrave z zahvalo svetu slovenske narodne manjšine na županijski ravni, ki je zagotovil finančno podporo za nakup potrebnega materiala. Fotografiji je posnela prizadevna učiteljica.

9. april
Ministrstvo za obrambo RS, Ljubljana
Po sledovih Andreja Turjaškega

Zavod za kulturo in turizem Parnas iz Velikih Lašč je po odmevni potujoči razstavi o Trubarju znova povezal slovenske in hrvaške kraje, tokrat s potujočo zgodovinsko razstavo na temo o Andreju Turjaškem in znameniti bitki pri Sisku. Razstavo so 9. aprila predstavili tudi na ministrstvu za obrambo RS v Ljubljani s slavnostno govornico ministrico dr. Ljubico Jelušič, ki je v svojem govoru med drugim poudarila pozitiven odnos ministrstva do ohranjanja kulturne dediščine. Krajše slovesnosti, ki jo je popeljal nastop v duhu 16. stoletja v izvedbi skupine iz Zavoda Svitar, sicer ustvarjalcev žive zgodovine na gradu Struga pri Otočcu, se je poleg predstavnikov muzejskih in kulturnih ustanov s Hrvaške udeležil tudi predstavnik slovenske narodne manjšine Mesta Karlovac Slavko Marinič. Vsi sodelujoči pri projektu so se pozneje na povabilo občine Velike Lašče in župana Antona Zakrajška zbrali še na gradu Turjak.

Projekt Po sledovih Andreja Turjaškega obsega zgodovinsko razstavo avtorice Barbare Žnidaršič, izdajo kataloga s prevodi v angleški in hr-

vaški jezik, skulpturo Andrej Turjaški v bitki pri Sisku ustvarjalca Aleksandra Arharja, film Nika Samse, namestitev stalnih razstav na gradu Žužemberk in cerkvenem zvoniku na Ahcu ter izobraževalne programe in gostovanja (gradovi Dubovac - Karlovec, Turjak, Šumberk in Sisak ter park vojaške zgodovine Pivka). Kot sta na spletni strani www.zavod-parnas.org med drugim zapisali direktorica zavoda Metka Starič in Barbara Žnidaršič, je na turjaškem gradu celotno zgodovino gospodovala pomembna kranjska rodbina Auersperg, iz katere so izhajali mnogi izobraženci, v 16. stoletju pa predvsem uspešni borci proti Turkom. Še posebno so pomembni na Andreja Turjaškega, čigar rodni grad je v Žužemberku, izhaja pa iz šumberške veje Auerspergov z graščine Šumberk blizu gradu Žužemberk, ki so ga Auerspergi odkupili leta 1538. V sodelovanju s Turističnim društvom Suha krajina, ki obuja tamkajšnje življenje Auerspergov, in ob finančni podpori občine je zavod Parnas na gradu Žužemberk postavil tudi stalno razstavo.

Projekt Po sledovih Andreja Turjaškega je zasnovan na podlagi vseh znanih lokacij na njegovi življenjski poti, ki je prikazana na enem izmed petih panojev na potujoči razstavi. Predstavljeni so še turški vpadi in obramba pred Turki, turška in krščanska vojska ter bitka pri Sisku. Obiskovalci izvedo tudi, kje so na ogled posamezni predmeti, poleg orožja tudi npr. edini ohranjeni predmet iz bitke pri Sisku, mašni plašč, sešit iz Hasanovega plašča, ki ga hrani Narodni muzej Slovenije.

Andrej Turjaški je v bojih s Turki v Vojni krajini sodeloval že kot mladenič, leta 1589 pa so ga na predlog nadvojvode Karla imenovali za vrhovnega poveljnika hrvaške Vojne krajine s sedežem v Karlovcu. Zavod Parnas je k sodelovanju pritegnil tamkajšnje Bratstvo svetega Mihovila, ki s srednjeveškim sejmom na starem gradu Dubovac nad Karlovcem oživila čas 16. stoletja, pa tudi predstavnike slovenske narodne manjšine. Stike so navezali tudi z mestnim muzejem v Sisku, katerega del je tudi znamenita trdnjava in v katerem je predstavljena velika bitka med turško in krščansko vojsko iz leta 1593. Andrej Turjaški je poveljeval karlovaškim strelcem in skupaj s hrvaškim banom Erdodyjem in poveljnikom Eggenbergom ter drugimi izbojeval zmago.

Zavod Parnas je razstavo in spremljajoče dogodke zasnoval v sodelovanju z več partnerji - muzeji in kulturnimi organizacijami in društvi, predvsem pa z Javnim zavodom Trubarjevi kraji in občino Velike Lašče, ki je poleg ministrstva za kulturo RS tudi sofinancirala del projekta. Uspesen potek in odmeven odziv pa sta, enako kot z razstavo o Primožu Trubarju, znova potrdila pomen skupnega sodelovanja ustanov, nevladnih institucij, lokalnih skupnosti in posameznih strokovnjakov na področju dediščine.

Marjana Mirković

Bojana in Klemen Čibej sta navzoče z glasbo popeljala v čas 15. in 16. stoletja.

Foto: Marjana Mirković

10. april

Izlet na Trdinov vrh

Planinska skupina KPD Bazovica

Na koncu dogovarjanja se je le zbralo 23 članov in njihovih gostov za na prvi pogled ne preveč atraktiven izlet, ki ga je na koncu odlično pripravil in izpeljal Zoran Bistričič.

Na začetku so planinci obiskali Ozaljš, vas Kamanje na Kolpi in jamo Vrlovka, nekaj sto metrov oddaljeno od vasi. Jama ima bogato zgodovino, saj je bila obljudena že v prazgodovini. V antičnih časih so vanjo pokopovali pokojnike, pozneje so jo vaščani uporabljali kot zaklonišče pri turških vdorih. Danes je zgled, kako postaviti dober projekt in dobiti nepovratna sredstva iz evropskih skladov.

Po obisku jame je bila na vrsti precej dolga vožnja po zelo odročnih, pustih in seveda izredno lepih krajih med Kolpo in hrvaško-slovensko mejo. Avtobus je po ozkih in strmih cestah pripeljal planince do planinskega doma

Borisa Farkaša v vasi Sekuličici. Od tod je sledila poldruga ura vzpona na Trdinov vrh/Sveto Gero na Gorjancih. Na vrh so planinci prispeli malce prepozno, da bi se srečali z ekipo iz Ljubljane, ki je tja prispela s slovenske strani. Na vrhu stojijo ostanki dveh cerkvic - svete Jere na slovenski strani in svetega Ilije na hrvaški. Razdalja med njima ni več kot dvajset metrov. Ostanke svetega Ilije so prekriti z leseno streho, pod katero je urejeno majhno zavetišče.

Zaradi poznega časa in mrzlega vremena je bilo treba hitro nadaljevati pot, ki se je po majhnem zapletu z markacijami končala v vasi Sošice. Po vsej poti so planinci lahko uživali v bogastvu zgodnjepomladanskega cvetja, ki je prekrito travnike in gozdove, pred ciljem pa so si ogledali propadanje prelepih, a zapuščenih hiš v zaselku Bojjići.

Pred odhodom domov so se planinci še ustavili v mestecu Krašič, rojstnem kraju kardinala in blaženega Alojzija Stepinca, ki je tam preživel zadnja leta svojega življenja, v cerkvi svete Trojice pa jim je o njem spregovoril župnik Dragutin Kučan.

Izlet se je končal na reški Delti ob pol polnoči. Nobenemu od planincev ni bilo žal, da je trajal tako dolgo, saj so domov prinesli zvrhan koš različnih doživetij.

Darko Mohar

Na Trdinovem vrhu. Foto: Darko Mohar

Člani mladinske skupine Petra Aničič, Tea Tadej, Andrea Čučič, Lea Stilin, Andrej Grlica, Morana Lalič, Damjan Pipan, Ira Petris, Ana Lipovac, Jelena Juretič, Dionis Jurič, Ilija Dadošovič, Jasmina Dlačič, Maja Grce, Martina Čiković, Andrej Mohar, Hana Nusbaum, Nina Vučković, Franko Pavešič, Borana Stanislavjevič in Ivona Novaković smo spoznali nove kraje v Sloveniji.

V sodelovanju z društvom in organizatorkama (Petro Aničič in Teo Tadej) smo se zgodaj zjutraj odpravili proti Idriji ter si tam ogledali Antonijev rov in rudnik živega srebra, enega najstarejših ohranjenih rudnikov na svetu. Skoraj pol tisočletja so se rudarji vsak dan spuščali v globino 300 metrov na težko in izčrpno delo in se za srečno vrnitev pomolili pri oltarju sv. Trojice, sredi osemnajstega stoletja zgrajene v tem rovu. Danes je na voljo tudi neposreden vpogled v rudniško okolje, najprej z zanimivo multimedijско predstavitevijo v več jezikih, zatem pa se obiskovalci - ob strokovnem vodstvu in zavarovani s posebno opremo in čeladami - lahko podajo v neznani rudarski podzemni svet. Udeleženci našega izleta smo se sprehodili tudi po gradu in muzeju vojaške opreme (1900-1991), si ogledali vojaške uniforme s pokrivali in čeladami, opremo, orožje in priznanja. Zbirka v treh delih predstavlja slovensko narodnoosvobodilno vojsko, obdobje prve svetovne vojne z eksponati vojakov z bojišč v Rusiji, Belgiji in Franciji ter čas poitalijančevanja. Poleg rudarstva je Idrija prepoznavna tudi po idrijski čipki, in tako smo spoznali tudi najstarejši način izdelave idrijske čipke, katere prva pisna omemba sega v leto 1696. Mestni muzej, ki ima na gradu Gewerkenegg stalne razstave, predstavlja več vrst čipke: vsi-to, klekljano in pleteno, obiskovalci pa si lahko ogledajo še prvi dokumentarni film o zgodovini in razvoju izdelovanja čipke, predvajan v štirih jezikih (slovenščini, angleščini, nemščini in italijanščini). Program prvega dne smo sklenili z obiskom Rudarske hiše, zgrajene v prvi polovici osemnajstega stoletja, ki jo je muzej odkupil leta 1985 kot redek primer ohranjene, nekdanje značilne idrijske arhitekture in rudar-

ske bivanjske kulture. Po večletni obnovi v devetdesetih letih 20. stoletja je hiša danes zavarovana kot kulturni spomenik, prtiličje pa je opremljeno in obiskovalce popelje v čas prve polovice 20. stoletja. Idrijska rudarska hiša ima zelo strmo streho, vkopana je v pobočje in s pročeljem obrnjena v dolino. Celotna konstrukcija je skoraj v celoti lesena, z izjemo kamnitih temeljev, zidane kleti, notranjih kuhinj in vež. Zaradi svoje višine, bele fasade in številnih majhnih oken daje vtis mogočne, že kar monumentalne stavbe.

Naslednjega dne smo se naspani odpravili proti Postojnski jami, ki se po dolžini razprostira po več kot dvajsetih kilometrih podzemnih poteh, polnih predorov, galerij in dvoran. Jama je odprta vse leto, temperatura pa je okrog 10 stopinj Celzija. Obisk je posebno doživetje, tudi zato, ker obiskovalce na ogled jame popelje električni vlak, v spremstvu vodnikov je možen tudi sprehod med bogastvom čudovitih stvari-tev narave. Med prebivalci jame je tudi človeška ribica, slepa živalca, ki diha s škrgami in se hrani z raki, stonogami, pajki in drugimi žuželkami ter doživi celo sto let. Ima nežno telo jeguljaste, podolgovate oblike. Njegova barva je bledikasta z roza odtenkom, ki je posledica kožnih kapilar. Pri ličinkah so oči še dobro vidne, pozneje pa zakrniijo in jih preraste koža. Glava je hruškasta in velika v primerjavi s telescem. Človeška ribica je zaščiten in uvrščena na seznam redkih in ogroženih vrst, njena podoba pa je tudi prepoznavni znak Postojnske jame.

Nazadnje je bil na programu še ogled Predjamskega gradu. Vsak grad na svetu je po svoje enkraten, in dve popolnoma enaki, vendar je Predjamski grad kljub svoji majhnosti in skromnosti verjetno edini, ki tako mogočno stoji na visoki skalnati steni in je povezan s podzemno jamo, kar potrjuje tudi njegovo ime. Najznamenitejši prebivalec gradu je bil svojeglavi in uporni vitez Erazem Predjamski, ki so ga po dolgem obleganju, menda zaradi izdaje sluge, ubil iz katapulte. V spomin nanj je vsako leto organiziran Erazmov viteški turnir.

Sam grad ni bil zgrajen naenkrat: iz starih zapisov je razbrati, da je grad obstajal že v trinajstem stoletju ali še prej, saj je bil prvi del (levo krilo) verjetno postavljen v prvi polovici dvajsetega stoletja, medtem ko je bil srednji

dodan v obdobju renesanse, desno krilo pa je bilo zgrajeno okrog leta 1570. Obnova poteka in naj bi gradu vrnila podobo, ki jo je imel v šestnajstem stoletju.

Po dvodnevem ogledovanju zanimivosti po Sloveniji je mladinska skupina končala četrti obisk z naslovom Spoznajmo Slovenijo.

Ivona Novakovič, prevod in priredba Marjana Mirkovič

Pred muzejem. Foto: Ilija Dadasovič

14. april Mestna hiša, Reka Na obisku delegacija Sveta Evrope

Skupina strokovnjakov Sveta Evrope je v okviru nadzora uresničevanja Evropske listine o regionalnih in manjšinskih jezikih v posamezni državi pogodbenici obiskala Hrvaško. Namen obiska je bil na terenu preveriti in ugotoviti, kako država izpolnjuje obveznosti listine, tudi kar zadeva položaj slovenščine, ki je eden izmed jezikov, ki bi ga - v skladu s to listino - Hrvaška morala varovati in promovirati. Gre za jezik, ki je tradicionalno navzoč na obmejnem območju in ga je mogoče uvrstiti med teritorialne jezike, ustrezno priporočilo Sveta Evrope v tej zvezi pa je Hrvaška prejela že leta 2005.

Strokovna skupina - njena članica je tudi dr. Vesna Crnić Grotić z reške pravne fakultete, ki je vabilo za srečanje poslala tudi na naslov Slovenskega doma KPD Bazovica in Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Reka -, ugotavlja položaj na terenu na podlagi podatkov iz občasnega poročila za vse zadevne jezike (hrvaška vlada ga je sprejela decembra lani) ter veljavne zakonodaje in prakse, ki jo posamezna država izvaja za svoje regionalne ali manjšinske jezike. Poleg pristojnih organov pa informacije zbira tudi iz neodvisnih virov in si tako

skuša ustvariti pošteno in pravično sliko dejanskega položaja jezika. Skupina strokovnjakov je obiskala tudi Reko, srečanja v mestni hiši sta se udeležila tudi vodilna predstavnika Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Reka in društva Slovenski dom KPD Bazovica, Dušanka Gržeta in Milan Grlica. Navzoč je bil tudi župan Vočko Obersnel, o prizadevanjih za ohranitev svojega jezika pa so spregovorili še predstavniki madžarske, italijanske, srbske, slovaške, ukrajinske, češke in rusinske manjšine.

Dušanka Gržeta in Milan Grlica sta obisk ocenila kot temeljito in pozorno preverjanje dejstev o tem, kako se uresničuje dejavnost, namenjena ohranitvi jezika. Predstavila sta jo v okviru slovenskih organizacij na Reki in v županiji, društva Slovenski dom KPD Bazovica in obeh manjšinskih svetov, na mestni in županijski ravni. Po besedah Milana Grlice je slovenska skupnost v tej zvezi deležna zadostne podpore lokalnih in regionalnih oblasti, tako v finančnem kot tudi drugih pogledih. Dušanka Gržeta pa je poudarila pomen izobraževanja in uvedbo izbirnega predmeta slovenščine, za zdaj le na OŠ Pečine. Beseda je tekla tudi o poseljenosti na obmejnem prostoru in prepletanju jezika in narečij. Kar zadeva medije, je bilo tudi ob tej priložnosti opozorjeno, da slovenska skupnost pogreša programe RTV Slovenija, dobrodošla pa bi bila tudi oddaja v slovenščini na hrvaški televiziji, kjer je nasploh premalo programov v manjšinskih jezikih, zato tovrstno informiranje ostaja v okviru društev in glasil, pri čemer je bil skromne pohvale deležen Kažipot.

Člani skupine strokovnjakov so prvič obiskali tudi Istro in, kot piše tisk, menili, da je italijanska manjšina, s svojimi izobraževalnimi in kulturnimi ustanovami, v boljšem položaju kot druge. Obisk so sklenili v hrvaškem saboru na delovnem sestanku s člani parlamentarnega odbora za človekove pravice in pravice narodnih manjšin. Opozorili so na pomanjkljivosti pri uresničevanju zakonodaje, kar med drugim velja tudi za slovensko skupnost, ki ima normativno sicer zagotovljenih več možnosti, a jih na lokalni ravni ne spremlja ustrezno uresničevanje v praksi, pri čemer bodo več pripravljenosti v prihodnje morale pokazati tudi slovenske organizacije. Za zdaj je slovenščina kot izbirni predmet na urniku le na OŠ Pečine na Reki, kjer poteka še pobuda slovenskih manjšinskih

svetov na mestni in županijski ravni za ustanovitve vrtca. Veljalo pa bi razmišljati tudi o umrstitvi na srednješolsko raven. Vsekakor bi ta tema - kar zadeva izobraževanje, pa tudi medije, ki so za ohranitev jezika prav tako ključnega pomena - zaslužila temeljito obravnavo v okviru krovnih organizacij.

Marjana Mirković

Dopolnilni pouk slovenščine in slovenske kulture v društvih

SKD Triglav, Split (1992) in SKD Lipa, Dubrovnik (2006);
Slovenski dom KPD Bazovica Reka (1994);
SKPD Slovenski dom Zagreb (1994);
SKPD Snežnik, Lovran (2005);
SKD Istra, Pulj (2005);
SKD Lipa, Buzet (2008);
SKD Gorski kotar, Prezid (2008).

Pričevanja o navzočnosti slovenskega jezika na različnih področjih segajo daleč v zgodovino, podatki o organizaciji prebivalstva slovenskega rodu ter obstoju in delovanju slovenskih društev pa segajo na začetek dvajsetega stoletja (Pulj 1903, Reka in Sušak 1908-1913 in 1927, Opatija-Volosko 1912, Zagreb 1929 ...), vendar ta tema čaka natančnejšo obravnavo.

Marjana Mirković

14.-16. april Pomorski in zgodovinski muzej Hrvaškega primorja, Reka Matetičevi dnevi

Glasbena prireditev Matetičevi dnevi je bila letos posvečena pomembnim obletnicam: 130. obletnici Ivana Matetića Ronjgova ter 100. obletnici skladateljev Josipa Kaplana in Slavka Zlatiča, ki sta nadaljevala njegovo glasbeno izročilo. Jubilej, 190 let delovanja, pa je praznovala tudi glasbena šola Ivan Matetić Ronjgova na Reki, ki je poleg ustanove enakega imena tudi organizator tega vsakoletnega srečanja. V slavnostnem koncertu so nastopili pevski zbori z Reke in okolice, v programu pa so sodelovali tudi mladi glasbeniki iz Zagreba, Osijeka in Pulja ter se predstavili na celovečernem koncertu.

V rojstni hiši skladatelja Ivana Matetića Ronj-

gova pa je med drugim potekal tudi pogovor o ustvarjanju skladateljev Ivana Matetića Ronjgova, Slavka Zlatiča in Josipa Kaplana.

Josipu Kaplanu, skladatelju slovenskega rodu, ki je deloval in ustvarjal na Reki in v Lovranu, kjer je tudi pokopan, bo predvidoma oktobra posvečeno strokovno srečanje, ki ga bo spremljal tudi glasbeni program. Spominu nanj se bosta ob obletnici poklonila tudi sveta slovenske narodne manjšine na mestni in županijski ravni ter v Slovenskem domu KPD Bazovica na Reki predstavila brošuro Josip Kaplan avtorice Lovorke Ruck, ki sta jo v sodelovanju s SKPD Snežnik iz Lovrana izdala lani.

Marjana Mirković

14. april OŠ Toneta Čufarja, Ljubljana Proslava 40. obletnice PD RTV Ljubljana

Planinsko društvo RTV Ljubljana je bilo ustanovljeno 14. aprila 1970. leta. Proslavo okrogle obletnice so organizirali v prostorih osnovne šole Toneta Čufarja, ki stoji v neposredni bližini stavbe RTV-ja in s katero zadnje čase izredno dobro sodelujejo, saj je večina najmlajših članov društva učencev te šole. Tudi program je bil postavljen tako, da so ga, razen začetnega govora predsednika društva Braneta Krebsa in sklepne besede podpredsednice Marjete Keršič Svetel, izvajali učenci osnovne šole z več glasbenimi in plesnimi točkami. Tudi povezovalka programa je bila učenka Ana Lucija Tonejc, ki je svojo vlogo opravila odlično.

Planinci PD RTV so v štiridesetih letih opravili ogromno delo, na katero so res lahko ponosni: obiskali so številna gorstva doma in po tujini, opravili veliko radijskih in televizijskih prenosov z gora, kot so prenosi z Everesta, Lotseja in K2, organizirali številne poletne in zimske planinske šole, pripravili dve fotografski razstavi, urejali in vodili nekaj oddaj in nadaljevanj, kot so V hribih se dela dan, Odmevi z gora ter Razgledi s slovenskih gora, in napisali več knjig. V zadnjem času so veliko začeli delati z mladino, ustanovili so odsek za varstvo narave, markacionistični odsek, vrsto let upravljajo svojo vezno pot po oddajniških točkah z 12 točkami, ki bi jo radi tudi razširili na druge države na območju regij Alpe-Donava-Jadran.

Planinci planinske skupine KPD Bazovica jim čestitamo za vse doseženo in želimo v prihodnjem delu v slovenskem planinstvu varen planinski korak.

Darko Mohar

Fotografija s proslave je iz arhiva Braneta Krebsa.

15. aprila

Slovenski dom KPD Bazovica, Reka
Ira Petris, samostojna razstava

Večletna članica fotografske skupine KPD Bazovica Ira Petris se je predstavila s svojo prvo samostojno likovno razstavo.

Večer je napovedal mentor skupine Istog Žorž, v nadaljevanju pa nova podpredsednica društva in tudi članica te skupine Jasmina Dlačič. Oba sta poudarila veliko zadovoljstvo ob odprtju razstave Ire Petris. Cilj vsakega člana fotografske skupine je namreč samostojna razstava. Na kratko je o pomenu spregovorila tudi vodja te skupine Petra Aničič. Zadovoljna je bila tudi avtorica, saj se ji je uresničila želja.

Sledilo je druženje. Ozračje je bilo prijetno, slike zanimive. Čas je prehitro minil. Še en lep kulturni dogodek je za nami.

Irine slike bodo krasile zidove klubske sobe do 22. maja, ko bodo prišle umetnice skupine Šopek iz zagrebškega Slovenskega doma, prav tako s slikami, 27. maja pa se bodo z razstavo predstavili člani slovenskega društva iz Kaknja. Zdenka Jelovčan

Jasmina Dlačič je o Iri Petris v katalogu zapisala:

“Kakšen je moj svet? Poskušaj ga dojeti in najdi v njem del svojega sveta. Tako bi lahko opisali dela, ki jih ustvarja Ira. So polna energije in ustvarjalnosti ter ponujajo nov pogled na svet in dogajanja v njem. Z uporabo različnih tehnik, kot so linorez, bakrorez, tempera, tuš, akril in pastel, v Irinih rokah nastajajo nove podobe in novi svetovi. Nove oblike, znane stvari, obdelane na nov način, prvinska ustvarjalnost, razigrane ideje in brezmejnost prostora. Energija in neobremenjenost z realnostjo okrog nas. To so temeljni elementi Irinega dela. Da bi jo razumeli in skušali ujeti del njene ustvarjalnosti, nam je dovolila, da pokukamo v njena dela.”

Prevod: Marjana Mirković

Istog Žorž, Jasmina Dlačič in Ira Petris.

Foto: Marica Mičkić

Ira Petris, *V okviru*. Foto: Anita Hromin

Dr. Stanislav Južnič je predstavil izredno zanimivo predavanje z naslovom Valvasor na Reki in ga obogatil tudi z vizualno predstavitevijo. Žal ga je - kljub tokrat pravočasni napovedi v Kažipotu - spremljala le peščica obiskovalcev, ki so se odzvali povabilu organizatorjev, svetov slovenske narodne manjšine na mestni in županijski ravni.

Dr. Stanislav Južnič je po predavanju, za katero se mu je v imenu svetov s študijo *Fluminensia Slovenica* avtorja dr. Irvina Lukežiča najlepše zahvalila predsednica sveta slovenske narodne manjšine mesta Reka Dušanka Gržeta, tudi odgovarjal na vprašanja iz občinstva. Posebno in prijetno presenečenje večera pa je bilo še njegovo knjižno darilo vsem obiskovalcem. Med njegovimi knjigami z naslovi *Prirodoslovje med manjšimi brati na Slovenskem ob 800-letnici reda manjših bratov, Razvoj fizike med Slovenci: (ob tristoletnici prvega ljubljanskega profesorja fizike, ob Peterlinovi stoletnici) in Dvig iz pragozda in zaton vanj: Razvoj Kočevske in sosednjih dolin (Osilniška, Dragarska in Poljska) (1498-2009)*, ki jih je za to priložnost prinesel s seboj, so si namreč lahko izbrali poljubno, avtor pa se jim je za spomin še podpisal. Naj dodam, da se je z zadnjo knjigo, kot je dejal, nekoliko oddolžil svojemu ožjemu domačemu kraju.

Dr. Stanislav Južnič je predavanje začel s časom, ko je Reka začela postajati pomembno mesto. Slavni Valvasor ni bil samo pisatelj, ampak po poklicu vojak, eden od štirih stotnikov Kranjske in v resnici vrhovni poveljnik, tisti, ki ga po ukazu leta 1683 odjahal na Dunaj, ko so je oblegali Turki. Kot zanimivost smo izvedeli, da je z njimi takrat na Dunaj in tudi v naše kraje prišla kava.

Valvasor je bil od rane mladosti povezan z vojaštvom. Po nižjih študijih, danes bi rekli srednji šoli, ki jo je končal pri jezuitih v Ljubljani, je šel za vojaka. Ljubezni do Kranjske in knjig - njegova knjižnica je bila ena petih najboljših na Kranjskem - pa se je naučil pri knezu Turjaškem, najbogatejšem v Sloveniji; četrtna knjižnica je bila v njegovi lasti. Bilo je več bratov, Herbert, denimo, je bil gospodar v Vojni krajini. Njihova palača je bila na prostoru današnje

narodne in univerzitetne knjižnice (NUK) v Ljubljani. Valvasor je bil po svoje učenec Turjačanov, ki pa se - verjetno zaradi bogastva in ker so bili bolj za Nemce - šele zdaj pojavljajo v slovenski zgodovini. Turjačani so imeli največjo zasebno knjižnico nasploh v tem delu, obsegala je približno deset tisoč knjig. Po potresu so se nasledniki sprli in jo razprodali, težko je ugotoviti, kje vse je danes, na kajrže z njihovim eks librisom pa se včasih naleti tudi v Ameriki. Valvasorjeva knjižnica, ki je v Zagrebu, pa je le ostala v enem kosu in v Slovenski akademiji znanosti in umetnosti so v sodelovanju s tamkajšnjimi predstavniki nedavno naredili njen seznam.

Pri Turjačanih se je Valvasor naučil tudi ljubezni do naravoslovnih ved. Čeprav je bil literat, je bil tudi naravoslovec, kar ga je pripeljalo za sodelavca Angležev, ki so na tem koncu iskali nekoga, ki bi bil malo učen, več znanosti in opremljen z instrumenti, da bi jim v London posredoval podatke s področja geografije in astronomije. Zanimala jih je Turčija, o kateri niso imeli informacij in ki se je takrat začela že pri Bihaću. Valvasor, ki je bil izjemno napreden, je bil ravno pravi. Že vpogled v seznam njegove zapuščine priča o opremi, ki je npr. obsegala tudi teleskop. Pri delu si je pomagal s knjigami, spremljale so ga tudi med zelo pogostimi potovanji, kar je bilo v takratnem načinu prevoza naporno.

Med Valvasorjevimi prijatelji s tega konca je bil Senjan Pavel Ritter Vitezović, ki je tudi vodil grafično področje poslovanja podjetja in s katerim sta *uživala ob dobri kapljici in pametni besedi*. Napisal je pesem, v kateri slavi Valvasorja in njegovo delo, a obenem s strašnim obžalovanjem opisuje svoje kraje, od Turkov opustošeni Senj in njegovo zaledje, za katero je bilo to resnično zelo težko obdobje - ni šlo za vojno med Habsburžani in Turki, ampak za stalno stanje ne vojne ne miru, v katerem človek ni vedel, kaj se bo zgodilo jutri. Obiskovalci predavanja so se tudi seznanili z Valvasorjevo podobo kometa, zvezde repatice, ki je takrat vselej pomenila slabo znamenje. Valvasor je, kot mnogi drugi v tistem času, verjel v čarovnice, ki jih je narisal tudi na hribovju poleg Cerkniskega jezera. Seznanjen je bil z najnovejšimi dognanji, v Slavi vojvodine Kranjske pa je hvalil najpomembnejše astronome svojega časa, med njimi je bil tudi Kepler, ki je takrat veljal za najvidnejšega astronoma.

Valvasor se je kot vojskovodja petnajst let udeleževal v Vojni krajini. Pri opisu teh krajev govori o Uskokih in videzu njihovih utrd. Njegov opis Reke, *ki ima čist zrak*, in na katero gleda z morja, zveni kot turistična propaganda za mesto. Opisal je tudi Rječino in dvoje vrat, ki vodijo v samo mesto. Opisi Reke imajo tudi zgodovinsko vrednost, ker ni veliko takšnih opisov iz tistega časa. Na risbe, ki pa niso vedno točne, je po besedah predavatelja treba gledati v duhu časa, v katerem je bil pomemben čim lepši umetniški vtis. Namen je bil tudi, da bi se knjiga dobro prodajala, a ker je z njo bankrotiral, se to očitno ni zgodilo. Valvasor je imel podporo Turjačana, pričakoval pa jo je tudi od države, vendar takratni deželni stanovi niso dali kaj prida.

Valvasorjev kompletni zemljevid teh krajev je pomemben tudi s tehničnega vidika. Izobrazil se je na številnih potovanjih, tudi v severni Afriki, in se tako izuril v kartografski tehniki. Angleži so hoteli imeti zemljevide in ti so pomagali, da je v naše kraje prišel Halley, glavni raziskovalec kometov, po katerem se tudi imenuje komet, katerega obhodna doba je 78 let in ga človek lahko vidi dvakrat v življenju. Halley, ki je sodil med deset takrat najpomembnejših znanstvenikov na svetu, je bil tajnik Kraljeve družbe v Londonu. Kot mladenič je odšel na otok Sveta Helena, tam narisal zvezde in bil prvi, ki je domov prinesel karto zvezd. Znan je tudi kot spodbujevalec in plačnik najpomembnejše knjige s področja takratne znanosti, *Principi* Isaaca Newtona.

Halley je večkrat obiskal naše kraje, Istro in Liburnijo, o čemer je pisal dr. Irvin Lukežič. Pomembno je, da se ve, da so nova odkritja na Reko ali v Ljubljano prišla osebno in ne s knjigami, kar dokazuje, da naši kraji takrat niso bili zaostali. Halley je večkrat obiskal Bakar, po naročilu kraljice in v okviru tajne vojaške misije - po činu je bil kapetan - je iskal primerno pristanišče od Reke do Trsta za izkrcaanje angleško-nizozemskih enot v času španske nasledstvene vojne, ki je takrat divjala. Halley je sem prišel inkognito, na Reko v letih 1702, 1703 in 1704. Meril je globino vode v Tržaškem in Reškem zalivu ter drugod in na koncu izbral Bakarski zaliv, za čimer pa so ostali samo načrt in slabo ohranjene utrdbe, o katerih pa se ne ve, da jih je postavil sloviti astronom in Valvasorjev prijatelj Halley. Angleži pa so pozneje za ta namen raje osvojili Gibraltar.

Halley je izhajal iz popolnoma drugačnega okolja in višjega plemiškega stanu, kot ga je imel Valvasor. Bila pa sta sorodni duši, sodelovala in dopisovala sta si vrsto let, osebno pa se nista nikoli srečala. Dopisovanje je potekalo v nemškem in s prevodi v angleškem jeziku. Predavatelj nas je seznanil tudi z zapisnikom, v katerem piše, da je Halley pred Kraljevo družbo pokazal poskus o praznjenju Cerknškega jezera. Valvasorjev zapis o tem pa je navdušil Angleže in mu - poleg tehnološkega izuma - pripomogel k članstvu v Kraljevi družbi.

Valvasor je bil namreč tudi pomemben tehnolog. Izumil je posebno tehniko za litje čim tanjših sten kipov in posebno zlitino. Vlil je trideset metrov visok Marijin kip, ki stoji ob cerkvi sv. Jakoba v Ljubljani. To je žal njegov edini znani kip. Postavljen je na kamnitem podstavku, zdajšnji je tretji po vrsti in delo Jožeta Plečnika. Nedavno so ugotovili in to objavili tudi na Japonskem, saj je bila uporabljena legura zelo podobna tisti, ki jo tam uporabljajo za zvonove. S tem postopkom na Daljnem vzhodu se je Valvasor verjetno seznanil v literaturi, ki jo je nabavil na potovanjih. Vsekakor je bil to izreden dosežek. Valvasor je verjetno naredil dvajset različnih kipov, iz načrtov je znan tudi kip cesarja Leopolda na konju, ki pa

Valvasor po Slovenskem koledarčku (1853) na sliki Matije Greischerja v Slavi. Arhiv avtorja.

ga verjetno ni izdelal, saj bi se zanj, zaradi velikosti, gotovo vedelo. Čisto mogoče je kakšnega naredil tudi na Reki - po njem se še vedno poizveduje, gre za delo v kovini.

V času, ko je Valvasor to objavil v angleški reviji *Philosophical Transactions* v Londonu, ki je bila ena treh osrednjih znanstvenih revij - drugi dve sta izhajali v Parizu in Leipzigu, Valvasor pa je objavljajal tudi tam -, je bil njen urednik Halley. Ta objava je bila nekaj velikega. Danes nam pošte niti odprti ne bi, Valvasor pa je bil dovolj pomemben, da so ga objavili. Za ta kraj Evrope je to kar nekaj veljalo in to je bil prvi mednarodno priznani tehnični patent iz teh krajev. Prvi in dolgo časa je bil Valvasor edini, ki se mu je kaj takšnega posrečilo.

Ko je Valvasor pridobil članstvo v Kraljevi družbi, lahko rečemo, da je postal angleški akademik. Ta Kraljeva družba je igrala vlogo akademije. Ob njegovem sprejemu je bila stara trideset let, a še živi danes in Valvasor je vpisan kot eden njenih članov. O tem delu in Slavi vojvodine Kranjske pa je zapis izšel tudi v lepiški reviji *Acta eruditorum*, ki je izhajala po navodilih slavnega filozofa Leibniza.

Z Reko pa je bil Valvasor povezan tudi zaradi zanimanja za tukajšnjo kulturo, zbiral je spise v glagolici, med njimi tiste, ki jih je izdal škof Šimun Benja Kožičić. Gre pravzaprav za unikate in edine preživele dokumente, ki so pristali v Valvasorjevih rokah in za pridobitev katerih se je gotovo moral posebno potruditi. Tudi zbirateljsko žilico je Valvasor prevzel od svojega vzornika, Turjačana, ki je v knjižni zbirki hranil edinstvene izvode knjig. Prav zato je tolikšna prednost, kot je poudaril predavatelj, da so Valvasorjeve knjige vendarle v Zagrebu, in tolikšna tragedija, da tistih zakladov Turjačanov ni več na enem mestu. Valvasor je zasnoval tudi celo zbirko knjig, povezano z vojaštvom.

Omeniti velja še, da je bil Valvasor prvi, ki je v tem delu sveta naredil resen grafični zavod in svoja dela sam tiskal, izjema je bila Slava vojvodine Kranjske, ki ga je drago stala. Na gradu Bogenšperk je ohranjena celotna grafična delavnica, pomembna za slovensko in hrvaško stran, tehnologijo pa je naprej prenesel njen poglavitni uporabnik Pavel Ritter Vitezović.

Valvasor je umrl v Krškem kot meščan, ne več kot vojščak. Pred letom dni so odkrili, da spominska hiša ni prava, ampak je umrl v sosednji. Po predavanju povzela Marjana Mirković

Dr. Stanislav Južnič. Fot: Jasmina Dlačić

24. april

Platka

Prijateljstvo brez meja
Srečanje planincev treh dežel

Peto srečanje planincev iz Trsta in okolice, Ilirske Bistrice in reške Bazovice so letos organizirali slednji. Vodja planinske skupine KPD Bazovica je bil na predvečer srečanja malce napet: ne preveč dobra vremenska napoved, ogromno snega v gozdovih okrog Platka, odpovedi, negotovo število udeležencev - pač skrbi, ki so skoraj normalne pred pomembnimi dogodki.

V soboto zjutraj je le vse steklo v najboljšem redu: vsi so bili pravočasni, odziv je bil pravi, vsak od planincev domačinov je svojo nalogo opravil po dogovoru, pa še vreme ni bilo tako slabo, kot je kazalo dan prej. Viktor Stopar in Peter Suhadolc sta v koloni petih kombijev in avtomobilov pripeljala kar lepo število svojih članov, tudi Bistričani niso hoteli zamuditi priložnosti za ponovno srečanje. Darinka in Vlado Dekleva sta kljub težavam prišla s še šestimi člani PD *Snežnik*.

Po kratkem nagovoru novega predsednika KPB Bazovica Milana Grlice so se planinci razdelili v dve skupini: eno za pet ur hoje in drugo, ki naj bi hodila dve uri.

Pohodniki na krajši turi so obhodili gozdove pod nekaj nad 1300 metrov visoko Jasenovico, ki zapira dolino Platka z zahodne strani. Potem so se iz gozdov Jasenovice spustili na travnike Velikega Pribeniša, jih obhodili z obeh strani in se po nekaj več kot dveh urah vrnili v Dom Pla-

tak ter počakali drugo skupino.

Večina se je le odločila za daljšo turo, pri kateri je najprej sledil spust v dolino Kripanj. Po nekaj več kot dveh urah hoje so dosegli vrh Kleka, malo skalno glavo z odličnim razgledom po celemu Kvarnerju in na druge vrhove Grobniških Alp. Žal pravega razgleda ni bilo, ker je nizek oblačni sloj prekril Kvarner. Po vrnitvi na Kripanjski put, tokrat na severni strani Kleka, sta sledili še dve uri snežnega potepanje skozi prekrasne gozdove Jasenovice in Platka. Guslica, Meduvrhi in Snežnik so v megli skrivali svojo lepoto za kakšno novo srečanje.

Na koncu je bilo še prijetno in sproščeno popoldansko druženje v toplem domu Platak, utrjevanje zdaj že starih prijateljstev in kovanje novih načrtov. Vse skupaj se je končalo z »Na svidenje naslednje leto na tržaškem Krasu!«
Darko Mohar

Planinci treh dežel na Pltaku. Foto: Anita Hromin

26. april
Galerija Juraj Klović, Reka
Vrata raja

V galeriji Juraj Klović je bila odprta konceptualna razstava z naslovom Vrata raja, organizirana v okviru Hrvaškega društva likovnih umetnikov. Avtor je multimedijski umetnik Karlo Dragan Došen, ki je prek projektorja predstavil serijo fotografij Josipa Markovića, posnetih v Tunisu. Tema je premišljanje o simbolnem pomenu, ki ga imajo vrata. Ta so za avtorja več kot zgolj pogoj za prehod v druge prostore. Pomenijo mu varnost, obenem pa tudi možnost za prestop na višjo raven, ki jo označuje nova, večja kakovost duhovnih vrednot, je

ob tem v katalogu zapisala umetnostna zgodovinarica Ljubica Dujmović. V okviru razstave je bil na ogled tudi kratki film z naslovom Bližanje, posvečen Karlovi materi, pok. Emiliji Bizjak Došen. Koncept, ki povezuje ta dva segmenta razstave, pa so ravno vrata, na spletni strani www.mojarijekaka.hr piše Zoran Krušvar. Pri filmu gre za vrata raja, Tunis pa predstavlja vrata Mediterana.

Marjana Mirković

Karlo Dragan Došen. Foto: Vedran Karuza

28. april
Makedonsko kulturno društvo *Ilinden*, Reka
Ljudmila Počkar Ličen, mala retrospektiva

V lepo urejenih prostorih makedonske narodne skupnosti v neposredni bližini reške tržnice, na naslovu Matačičeva 5, kjer imajo prostore vse njihove organizacije na Reki - kulturno društvo *Ilinden*, svet makedonske narodne manjšine Mesta Reka in predstavnik na županijski ravni ter Makedonska pravoslavna cerkvena občina Sv. car Konstantin in carica Elena (MPCO) -, so v veliki dvorani postavili razstavo Ljudmila Počkar Ličen, slikarke slovenskega rodu, ki se je večkrat predstavila tudi v Slovenskem domu KPD Bazovica na Reki.

Odprl jo je predsednik MPCO Ilija Hristodulov in v pozdravnem nagovoru skupini obiskovalcev na kratko predstavil avtorico in njeno ustvarjanje ter med drugim poudaril, da njena predstavitev kot dolgoletne članice Slovenskega doma KPD Bazovica potrjuje tudi dobro sodelovanje med manjšinskimi organizacijami na Reki in njihovo odprtost. Na krajši, a prisrčni

slovesnosti ob tej priložnosti so v glasbenem delu zapeli pevci moške klope Volosko: Valter Milavec (dobro znan vsem obiskovalcem nedavno zaprtega gostinskega lokala Saratea v pritličju Slovenskega doma) in Igor Doričić, ki sta nastop spremljala tudi na kitari in mandolini ter Nikola Ražov in Edgar Rupena, vnuk Ljudmile Ličen in nekdanji član klope Sklad. Zadovoljstvo nad *malo retrospektivo* je izrazila tudi avtorica in med drugim povedala, da je na ogled le tretjina njenih slik. V glavnem so to olja na platnu, z motivi reških vedut in cvetja, ustvarjena na njej prepoznaven način.

Ljudmila Počkar Ličen (1929) ima za seboj dvanajset samostojnih razstav na Hrvaškem in v Sloveniji, po slikarskih tečajih - med drugim pri akademskem slikarju Vilimu Svečnjaku in scenografu Antunu Žuniću - je bila leta 1950 sprejeta na šolo za umetnostno oblikovanje v Zagrebu, vendar je morala zaradi finančnih razlogov prekiniti šolanje in se zaposliti. Ustvarja v okviru več likovnih skupin (reška Fratellanza, likovna delavnica Opatija, reška podružnica skupine 69 iz Zagreba in likovno društvo Kozala), sodelovala je na številnih skupinskih razstavah in likovnih kolonijah ter bila za svojo ustvarjalnost tudi nagrajevana.

Med obiskovalci, ki so občudovali slike Ljudmile Počkar Ličen, sta bila tudi umetniški fotograf Karlo Dragan Došen in mojstrica ikebane Ksenija Grabusin, ki je navdih za eno svojih prihodnjih stvaritev dobila tudi na tej razstavi. Marjana Mirković

Ilija Hristodulov in Ljudmila Počkar Ličen s hčerko in vnukom. Foto: Marjana Mirković

Slika kot navdih za ikebano.
Foto: Karlo Dragan Došen

Klapa Volosko in Ljudmila Počkar Ličen.
Foto: Karlo Dragan Došen

29. april
Slovenski dom KPD Bazovica, Reka
Romeo in Julija (pa še kaj)

V dvorani Slovenskega doma KPD Bazovica smo komedijo *Romeo in Julija (pa še kaj)* Vjeka Ali-loviča in v režiji Serda Dlačića uprizorili pred selektorjem festivala amaterskih gledališč Hrvaške.

Predstavo si je ogledal selektor Damir Mađarić iz Hrvaškega sabora kulture iz Zagreba. Poleg naše komedije si je na Reki ogledal še nastop dramske skupine Scena in na Krasici predstavo

skupine KUD Primorka.

Naša dvorana je bila polna, naša zvesta publika nas je spremljala in nas, zadovoljna z nastopom, nagradila s ploskanjem. Za nastopajoče pa je bila posebna spodbuda pri igranju to, da nas spremlja selektor in potrudili smo se, da damo vse od sebe. In tako je bil tudi nastop dober. Po igri smo se zadržali na krajšem družanju s selektorjem, nekateri pa smo si skupaj z njim ogledali še predstavo na Krasic.

Zdenka Jelovčan

Iz predstave. Foto: Dionis Jurić

29. april
MMSU, Reka
Splendid Pop

V Muzeju moderne in sodobne umetnosti (MMSU) na Reki so odprli razstavo z naslovom Splendid Pop, organizirano v sodelovanju z ljubljansko galerijo Visconti Fine Arts.

Dogodek je zbudil pozornost velikega števila obiskovalcev, zainteresiranih za dela znanih ustvarjalcev ameriške pop-art umetnosti, kot so John Chamberlain, Roy Lichtenstein, Andy Warhol, Tom Wesselmann, James Rosenquist in Robert Rauschenberg. Do 24. maja je na ogled 88 njihovih prepoznavnih in reprezentančnih del, nastalih v obdobju od šestdesetih let preteklega stoletja do prvega desetletja tega, ter premierno predstavljenih reškemu občinstvu. Po besedah ravnateljice MMSU Jerice Ziherl ima razstava poleg umetniške še življenjsko zgodbo, saj sta lastnika ljubljanske galerije Visconti Fine Art, zakonca Živa Škodlar Vujić in Lazo Vujić, ki sta se udeležila odprtja, tudi osebno poznala in se družila z večino umetnikov, zastopanih na razstavi. Na Reki je pred-

stavljen najboljši del iz zbirke vsakega izmed njih, in kot je povedala Živa Škodlar Vujić, sta z Warholom navezala stike in mu predlagala sodelovanje v okviru priprav na zimske olimpijske igre (ZOI) v Sarajevu leta 1984. Tako je nastal tudi njegov *Speedskater*.

Razstava je organizirana s pomočjo veleposlaništva ZDA v RH, njegov predstavnik in svetovalec za odnose z javnostjo Robert Post je ob tej priložnosti med drugim poudaril pomen Warhola kot pomembnega predstavnika ameriške kulture, zadovoljstvo pa je izrazil tudi reški župan Vojko Obersnel, ki je razstavo uradno odprl.

Mariana Mirković

ANDY WARHOL

Andy Warhol, Speedskater, 1984.
<http://media.photobucket.com>

NAPOVED MAJ

3.-11. maj
Festival malih odrov

Reški festival malih odrov, ustanovljen leta 1994, bo letos potekal na več prizoriščih: v Hrvaškem kulturnem domu (HKD) na Sušaku, ki je skupaj z oddelkom za kulturo Mesta Reka tudi organizator, ter v Filodrammatici in reški ladjedelnici »3. maj«. Kot je napovedano, bo tema festivala položaj hrvaškega gledališča v

evropskem okviru. Predstavila se bo vrsta gledaliških stvaritev domačih in tujih ustvarjalcev, strokovna žirija bo podelila nagrade (za najboljšo predstavo, režijo, glavno moško, žensko in stransko vlogo, mladega igralca/igralko, za dramaturgijo, scenografijo, kostumografijo, scensko glasbo in oblikovanje luči). Dodeljeni bosta tudi nagradi občinstva za najboljšo predstavo na festivalu in Novega lista za najboljšo igralsko stvaritev. Festival bodo tudi tokrat spremljale okrogle mize, organizirane vsak dan po zadnji predstavi.

Umetniški ravnatelj festivala je znani reški gledališčnik Nenad Šegvić, selektor letošnje prireditve pa Jasen Boko, ki je na program uvrstil enajst predstav: štiri s Hrvaške, tri iz Srbije, dve iz Slovenije ter po eno iz Bosne in Hercegovine ter Gruzije. V glavnem gre za dela mlajših režiserjev in izrazito sodobne interpretacije, prvo merilo pri izbiri pa je bila kakovost predstav.

7. maja ob 19.30 bo v dvorani Filodrammatica gostovalo SNG Drama iz Maribora s predstavo *Od blizu*, s katero se je avtor Patrick Marber zapisal v sam vrh sodobne angleške dramatičke, na mariborskem malem odru pa jo je režiral Dino Mustafić, evropsko uveljavljeni sarajevski gledališki in filmski režiser. 10. maja ob 19.30 pa bo Slovensko mladinsko gledališče iz Ljubljane v HKD na Sušaku uprizorilo predstavo *Preklet naj bo izdajalec svoje domovine!* avtorja in režiserja Oliverja Frljića, hrvaškega pisca, teoretika, performerja, igralca mlajše generacije, ki s svojimi provokativnimi in šokantnimi uvidi v sodobno družbeno realnost občinstva nikoli ne pusti hladnega. Več: www.theatrefestival-rijeka.hr

Marjana Mirković

14.-16. maj
Baška, otok Krk
Črna ovca

Peta kulturno-gastronomska prireditve Črna ovca v Baški bo potekala od 14. do 16. maja. Na prireditvi se bo zvrstilo veliko različnih športnih in kulturnih dogajanj, od jadralne regate, kolesarstva, planinskega pohoda, predavanj, nastopa Rabskih samostrelcev, glasbene skupine Damirja Urbana do številnih gastronomskih dogodkov. V ospredju je ovca kot žival, ki je prehranila številne generacije oto-

čanov, ki pa mora biti črna, torej drugačna od vseh drugih, da dogajanje ne bi bilo navadno in monotono.

Planinska skupina KPD Bazovica organizira planinski pohod, na katerem se bodo številni planinci (lani jih je bilo več kot sto) sprehodili od Baške do Vele Luke, tam pa jih bo čakala malica, golaž iz jagnjetine. Iz Vele Luke se bodo nazaj v Baško vrnili z ladjo, seveda če ne bo burje, ki je zelo značilna za ta kraj.

Darko Mohar

Črna ovca, Krk 2008. Foto: Darko Mohar

15. maj, 19.00
SKD Istra, Pulj
Romeo in Julija (pa še kaj)
Dramska skupina KPD Bazovica

Kot nam je sporočila tajnica KPD Bazovica Zdenka Jelovčan, bo komedija *Romeo in Julija* (pa še kaj) avtorja Vjeka Alilovića in režiserja Serda Dlačića na povabilo SKD Istra gostovala v Pulju.

Igrajo: Siniša Posarić (režiser Mario Knežak), Ivana Baković (hčerka Maja), Zdenka Jelovčan (igralka Mirela), Nataša Grlica (igralka Albina), Anita Hromin (igralka Sonja), Milan Grlica (igralec Dinko), Stojan Dragaš (Marino/Romeo), Kristina Lalić (Darija/Julija), Loredana Jurković (Igralka Ivanka) in Alojz Usenik (selektor dr. Janez Butara). Šepetalka je Dragica Rizman, za tehniko skrbi Totja Hromin, avtor fotografij za plakat je Istog Žorž, scenografija je delo dramske skupine. Komedijo je poslovenila Jasna Zazijal - Marušić.

Z enega od nastopov. Foto: Tolja Hromin

16. maj, 9.30
 Grižane nad Crikvenico
 S hojo do zdravja
 Planinska skupina KPD Bazovica

Planinsko društvo Strlež iz Crikvenice organizira in vabi na 21. pohod z naslovom S hojo do zdravja, ki bo letos potekal v Grižanah nad Crikvenico. Ob tej priložnosti bo odprta planinsko-turistična steza Steze kamnitih stopnic (*Staze kamenih stupi*). To je obnovljena stara pot iz Vinodolske doline v gozdove nad njo. Na stezi je več kot tisoč stopnic, od katerih so nekatere vklesane v živo skalo. Pohodniki bodo pri pohodu obiskali ostanke frankopanskega kaštela v Grižanah, Karlove skale, kamniti stolp *Babo* ter razglednik *Pridvo*, ki je eno šestih vinodolskih urejenih razgledišč. Pohod se bo končal v Grižanah, s kosilom in glasbo. Hoje bo za okrog štiri ure, odhod bo iz Grižan ob 9:30. Darko Mohar

22. maj, 19.00
 Slovenski dom KPD Bazovica, Reka

Slovenski dom KPD Bazovica bodo obiskale članice društva Slovenski dom iz Zagreba, ki pod vodstvom Jakova Šimunovića sodelujejo v okviru ustvarjalne delavnice Šopek. Predstavile bodo svoje stvaritve - cvetje iz papirja, poslikane steklene predmete, pisanice in slike, ustvarjene v tehnikah olja na platnu in akvarelu.

27.-30. maj
 Slovenski dom KPD Bazovica, Reka
 Obisk članov slovenskega društva iz Kaknja

Po štirih letih bodo društvo Bazovica spet obiskali člani Združenja slovenskih meščanov iz Kaknja v Bosni in Hercegovini. V društvu bodo

pripravili razstavo svojih ročnih del, člani planinske skupine pa nameravajo dogajanje popestriti z razstavo fotografij s prejšnjih srečanj. Gostitelj, planinska skupina KPD Bazovica, jim pripravlja pester program, s katerim upa, da jim bo uspela vrniti gostoljubje, ki so ga doživeli na zadnjem srečanju v Kaknju pred dvema letoma.

Darko Mohar

Prvič na Reki leta 2006. Foto: Darko Mohar

NESPREGLEDANO

Dr. Kristina Riman: Hrvaško-slovenski odnosi v književnosti na primeru potopisne proze devetnajstega stoletja

Mag. Kristina Riman, članica obeh svetov slovenske narodne manjšine na mestni in županijski ravni ter med drugim soavtorica monografije o društvu Slovenski dom KPD Bazovica, je 8. aprila letos na reški filozofski fakulteti uspešno zagovarjala doktorsko disertacijo s področja humanističnih znanosti z naslovom Hrvaško-slovenski odnosi v književnosti v devetnajstem stoletju na primeru potopisne proze.

Kot je razvidno iz povzetka, ki nam ga je prizajno posredovala njena sestra Barbara Riman, za kar se ji najlepše zahvaljujemo, je delo razdeljeno na devet poglavij. Med drugim obravnava potopis kot književno, a tudi novinarsko zvrst, zatem družbene in humanistične vidike etnične identitete, pri čemer je osrednjega pomena jezik, in potopisna besedila kot primer hrvaško-slovenskega literarnega ustvarjanja. Pri tem se je avtorica odločila za izbor književnikov slovenskega rodu, ki so od obdobja preporoda v devetnajstem in na začetku dvajsetega stoletja, do prve svetovne vojne, živeli in objavljali na Hrvaškem. To so Stanko Vraz (*Put u gornje strane*), Ivan Macun (*Prizor slovenskoga bitja u Bliedu, Pogled v Pohorje*), Josip Stare (*Po koju iz Kranjske*), Davorin Trstenjak (*Put u štajerski raj, Prijateljska pisma*) in Janko Barle (*Moj put na Volajsko jezero*).

V sklepu avtorica prek potopisne proze omejenih slovenskih ustvarjalcev poleg hrvaško-slovenskih vezi med drugim poudarja tudi njihovo različno zaznavanje slovenskega prostora kot prostora domovinske pripadnosti.

Mladi avtorici dr. Kristini Riman iskrene čestitke z željo po nadaljnji uspešni karieri in v upanju, da bo svoje nedvomno zanimivo delo predstavila tudi obiskovalcem Slovenskega doma na Reki.

Marjana Mirković

jeli priznanji Urada za dolgoletno poučevanje slovenskega jezika v Makedoniji na univerzitetni ravni in za vsesplošni prispevek k tamkajšnji promociji slovenskega jezika in kulture.

Na filološki fakulteti Blažeta Koneskega je slovenski jezik doslej študiralo več kot 3000 študentov. Od leta 2007/2008 je slovenščina na voljo tudi kot samostojni, osemsemestrski študij, na spletni strani urada www.uszs.gov.si pa je tudi zapisano, da poleg Skopja na območju nekdanje skupne države slovenski lektorati delujejo še v Beogradu, Novem Sadu, Zadru in Zagrebu. Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu pa vseskozi podpira širitev mreže slovenskih lektoratov tudi v druge države v regiji, predvsem v Črno goro ter Bosno in Hercegovino.

Marjana Mirković

IN MEMORIAM Janko Rizman

Povsem nepričakovano in mnogo prezgodaj nas je 8. aprila 2010, v 49. letu starosti, zapustil dolgoletni član Slovenskega doma KPD Bazovica in član Sveta slovenske narodne manjšine Primorsko-goranske županije tudi v sedanjem mandatu, Janko Rizman.

Janko Rizman je iz družine Rizman, ki velja, kot radi pravijo starejši člani društva, za enega njegovih stebrov. Pravzaprav je odrasel v okolju Slovenskega doma na Reki, v njem je spoznal tudi svojo bodočo soprogo Tanjo in k aktivnemu članstvu pozneje pritegnil tudi vso svojo družino. Njegovo ime bo ostalo zapisano med člani vseh skupin društva, med drugim je bil tudi prvi predsednik novoustanovljene planinske skupine (2002), pri izhajanju Kažipota pa je prva tri leta prevzel grafično oblikovanje biltena in skrb za njegovo likovno podobo.

Novica o smrti Janka Rizmana nas je močno pretresla. Od njega smo se poslovili 15. aprila 2010 ob 15. uri na pokopališču Kozala, v globoki žalosti in s pesmijo mešanega pevskega zbora KPD Bazovica. Poslovilne besede je izrekla predsednica zbora Boža Grlica:

»Predragi naš Janko! Nemi stojimo pred odprto nišo in žalostna je ta resnica, da te ni več med nami. Res si nas prezgodaj zapustil. Nik-

AKTUALNO

50 let poučevanja slovenščine v Skopju

Na univerzi Sv. Ciril in Metod v Skopju so 20. aprila proslavili obletnico poučevanja slovenskega jezika. Med slavnostnimi govorniki na slovesnosti, ki so jo s kulturnim programom obogatili študentje slovenistike s skopske univerze, je bil tudi makedonski minister za izobraževanje in znanost Nikola Todorov, dr. Janez Dular pa je spregovoril v imenu delegacije slovenskih univerz.

Profesorica in pesnica mag. Bistrica Kranjec Mirkulovska, ki je začela poučevati slovenski jezik v Makedoniji pred petdesetimi leti, in njena naslednica dr. Lidija Arizankovska, ki poučuje slovenščino zadnjih dvajset let, sta pre-

dar mi ni bilo težje spregovoriti v slovo kot danes, saj sta, dragi Janko, s sestro Metko skupaj odrasčala z mojima sinovoma. Najini družini sta povezani kot ena družina. Skupaj smo se veselili in žalostili ... Nepričakovano se poslavljamo s teboj, dragi Janko, zato mi je še težja ta žalostna dolžnost, da ti v imenu cele družine, sebe osebno in tudi v imenu Kulturno-prosvetnega društva našega Slovenskega doma Bazovica rečem nekaj besed ob slovesu, na tej zadnji poti, poti v večnost.

Rojen si tu na Reki leta 1961. Šolal si se tukaj in zaposlil, najprej v Torpedu, pozneje še pri drugih podjetjih, svoji zasebni tiskarni in naposled v Protectu. Imel si tudi nove načrte o zaposlitvi, ki jih je, na žalost, preprečil tvoj odhod. Pripadal si eni redkih slovenskih družin, katerih člani so delovali vse štiri generacije. Še kot otrok si kot sin večkratnega predsednika društva, mame pevke, igralke, plesalke, predsednice zbora ter vnuk zavedne slovenske družine postal naš član. Že v zgodnjem otroštvu si recitiral, pozneje tudi igral v dramski skupini, dolgo let deloval v folklorno-plesni skupini, tam spoznal Tanjo in se z njo tudi poročil. Dobila sta dva pridna otroka, Nino in Anjo, ki sta ravno tako postali naši članici, obe sta plesali tudi v folklori. Ti, Janko, si tudi pel v pevskem zboru in bil član Sveta slovenske narodne manjšine Primorsko-goranske županije. Veliko si prispeval k delovanju v Domu, pripomogel k ohranjanju slovenske kulture in negovanju lepe besede materne jezika. Sodeloval si tudi pri Kažipotu v prvih letih izhajanja. Bil si veseljak, poln življenja in vedrine. Radi smo te imeli ...

Za vse storjeno ti danes tukaj tvoji rojaki ob slovesu izrekamo prisrčno hvalo. Zelo te bomo pogrešali, saj si s seboj odnesel tudi delček Bazovice. Ostaja praznina ... Komaj si dočakal novo pomlad, ki je že tu, vse se budi - a tebe več ni ...! Tvoja vedrina in tvoj duh bosta tudi najlepši ostala v naših srcih. Ohranili te bomo v najlepšem spominu - vsi, ki smo te poznali.

Odhajaš, dragi Janko, ni te več med nami - pogrešali te bomo, posebno tvoja soproga Tanja, hčerki Nina in Anja, mama, tata, sestra Metka, tašča, tast, strici Franček, Danilo in Stanko, svakinja z družino, vsi bratrance, pa tudi vse preostalo sorodstvo, ki mu v

imenu svoje družine in v imenu Slovenskega doma Bazovica izrekam globoko in iskreno sožalje.

Janko dragi: polagamo te k tvoji stari mami in staremu atiju, ki si ju imel izredno rad, saj sta ti poleg drage mame in tate tudi ona pomagala odrasčati. Ostali nam bodo lepi spomini...

Počivaj v miru, zbogom!«

Družini Rizman izrekamo iskreno in globoko sožalje.

Pok. Janko Rizman. Foto: Marjana Mirkovič

Veleposlaništvo Republike Slovenije v RH
Alagovičeva 30, 10 000 Zagreb, RH
Uradne ure:
ponedeljek-petek od 9.00 do 12.00
tel.: + 385 1 63 11 000, faks: + 385 1 61 77 236
el. pošta: vzg@gov.si
spletna stran: <http://zagreb.veleposlanistvo.si>
Konzularne informacije
tel.: + 385 1 63 11 014, + 385 1 63 11 015
faks: + 385 1 46 80 387
konzularni pult (v uradnih urah za stranke):
tel.: + 385 1 63 11 013, + 385 1 63 11 026
Državljanom RS je v nujnih primerih zagotovljen
kontakt z dežurnim diplomatom:
med tednom: od 16.30 ure
konec tedna in med prazniki: 24 ur; tel.: +385 98
462 666

Generalni konzulat RS, Split
Častni konzul Branko Roglič
tel./faks: +385 21 389 224
el. pošta:
generalni.konzulat.rep.slovenije@st.t-com.hr
uradne ure: ponedeljek-petek od 9.00 do 13.00